NEĮGALIŲJŲ REIKALŲ DEPARTAMENTAS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS

2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Neįgaliųjų reikalų departamentas) 2017 m. įgyvendino Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pavestas vykdyti 7 programos „Neįgaliųjų socialinė integracija“ priemones.

Viso priemonėms įgyvendinti buvo skirta 10076,68 tūkst. eurų suma (iš jų 9499,68 tūkst. eurų išlaidoms ir 577 tūkst. eurų turtui įsigyti), panaudota 9978,7 tūkst. eurų suma (iš jų 9402,06 tūkst. eurų išlaidoms ir 576,64 tūkst. eurų turtui įsigyti). Panaudota 99 proc. priemonėms įgyvendinti patvirtintų lėšų.

Programos „Neįgaliųjų socialinė integracija“ priemonių įgyvendinimas

Programos „Neįgaliųjų socialinė integracija“ pavestoms įgyvendinti 6 aktyvioms priemonėms buvo skirta 9670 tūkst. eurų suma (iš jų 9093 tūkst. eurų išlaidoms ir 577 tūkst. eurų turtui įsigyti), panaudota 9573,6 tūkst. eurų suma (iš jų 8996,96 tūkst. eurų išlaidoms ir 576,64 tūkst. eurų turtui įsigyti). Panaudota 99 proc. programų priemonėms įgyvendinti patvirtintų lėšų.

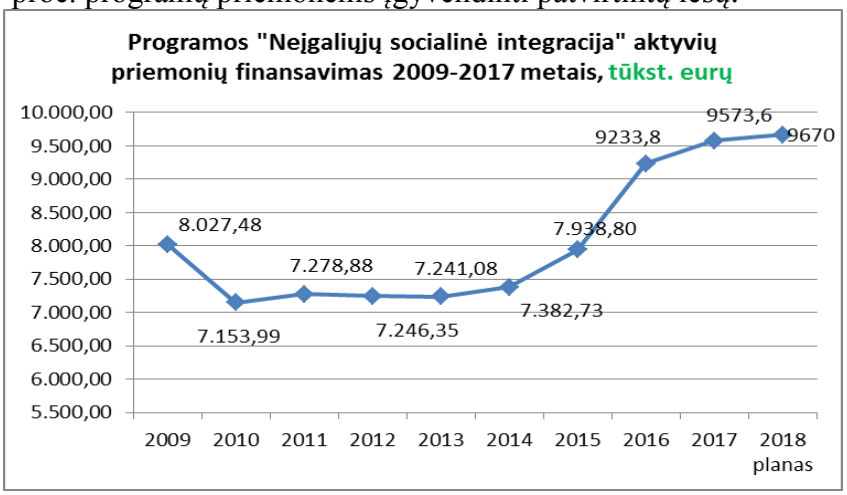

1 pav. Programos „Neįgaliųjų socialinė integracija“ aktyvioms priemonėms įgyvendinti 2009-2017 m. panaudotų lėšų palyginimas

Įgyvendinant Programos „Neįgaliųjų socialinė integracija“ aktyvias priemones finansuoti 6 krypčių konkurso būdu atrenkami neįgaliųjų socialinės integracijos srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų projektai (viso 469 projektai), 4 priemonės buvo įgyvendinamos pasitelkiant savivaldybes, 1 – aukštąsias mokyklas, 6 priemonės įgyvendintos perkant paslaugas viešųjų pirkimų būdu.

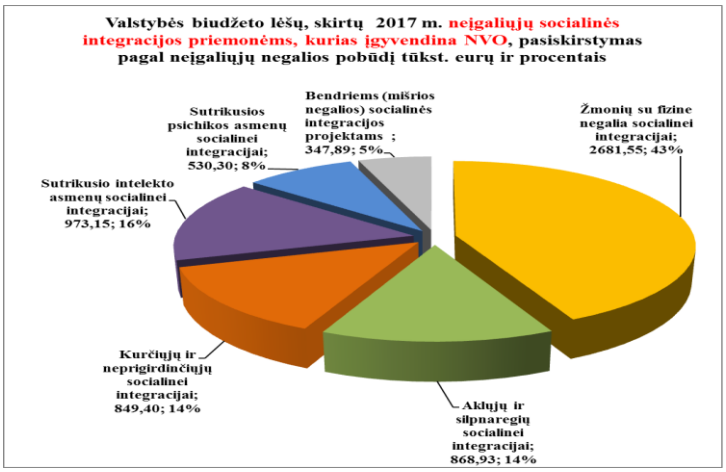

2 pav. Valstybės biudžeto lėšų, panaudotų 2017 m. konkurso būdų atrinktiems NVO projektams įgyvendinti, pasiskirstymas pagal negalios pobūdį

Priemonė: Plėtoti paslaugų neįgaliesiems prieinamumą, didinti neįgaliųjų savarankiškumą ir skatinti jų įsidarbinimo galimybes. Priemonei įgyvendinti buvo patvirtinta 6398 tūkst. eurų suma (iš jų 5821 tūkst. eurų išlaidoms ir 577 tūkst. eurų turtui įsigyti), panaudota 6351,2 tūkst. eurų suma (iš jų 5774,56 tūkst. eurų išlaidoms ir 576,74 tūkst. eurų turtui įsigyti) (panaudota 99,74 proc. priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų). Įvykdyti visi planuoti veiksmai.

Veiksmas: Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų įgyvendinimas.

Vadovaujantis Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos konkurso organizavimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. A1-345 „Dėl Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos konkurso organizavimo nuostatų, Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų vertinimo ir atrankos komisijos darbo organizavimo tvarkos aprašo, Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektui vykdyti skirtų lėšų pervedimo ir naudojimo sutarties formos patvirtinimo finansuota 353 konkurso būdu atrinkti Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektai 59 savivaldybėse, kuriuos įgyvendino neįgaliųjų socialinės integracijos srityje veikiančios organizacijos.

Šiems projektams įgyvendinti iš valstybės ir savivaldybių biudžetų iš viso panaudota 5138,95 tūkst. eurų, iš jų iš valstybės biudžeto panaudota 4294,6 tūkst. eurų (iš jų projektams finansuoti panaudota 4094,24 tūkst. eurų, savivaldybių administracijoms atrinktiems projektams administruoti – 190,9 tūkst. eurų, projektų vykdytojų mokymams – 9,46 tūkst. eurų), iš savivaldybės biudžeto – 844,35 tūkst. eurų.

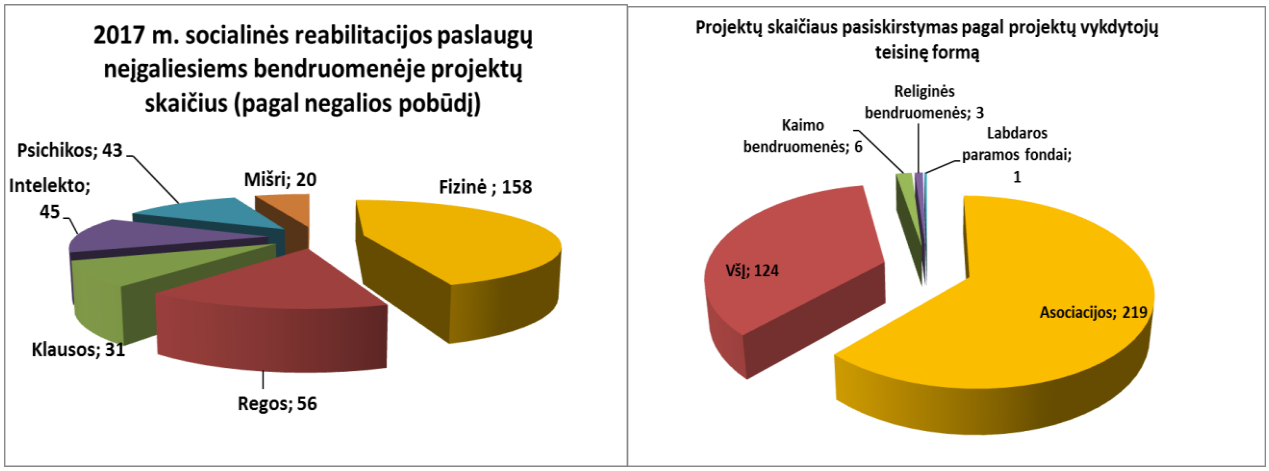

3 pav. Įgyvendintų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų skaičius 2017 m.

Įgyvendinant projektus remtos pagal negalios pobūdį ir specifiką organizacijos vykdomos socialinės reabilitacijos (neįgaliųjų socialinių ir savarankiško gyvenimo įgūdžių atkūrimo ar palaikymo, jų savarankiškumo ir užimtumo bei galimybių dalyvauti visuomenės gyvenime didinimo) turinį atitinkančios nuolatinio, periodinio pobūdžio veiklos ir teikiamos paslaugos:

- neįgaliųjų dienos užimtumas (savitvarka, kasdienės veiklos įgūdžių palaikymas, atkūrimas, ugdymas; mokymas sveikai gyventi, apsitarnauti, orientuotis ir judėti aplinkoje bei naudotis techninės pagalbos priemonėmis; saviraiškos ir kūrybiškumo lavinimas; mokymas pažinti ir valdyti ligą ar negalią, savarankiškai spręsti kasdienes problemas, pagalba sprendžiant dėl negalios kylančias emocines problemas, tenkinant bendravimo poreikį savipagalbos grupėse ir užsiemimuose). Dienos užimtumo paslaugas gavo 12371 neįgalieji (11323 suaugę neįgalieji ir 1048 neįgalūs vaikai).

- asmeninio asistento pagalba (pagalba neįgaliesiems lankantis užimtumo, ugdymo, reabilitacijos, sveikatos priežiūros, teisėsaugos ir kitose įstaigose (palydint, pavežant, padedant spręsti kylančias problemas); informacijos teikimas asmenims, turintiems klausos ir regėjimo negalią, prieinama forma ir technologijomis, kurios atitinka jų neįgalumo pobūdį; pagalba sprendžiant įsidarbinimo, darbo paieškos, motyvacijos dirbti ir dalyvauti profesinėje reabilitacijoje didinimo, palaikymo darbo vietoje klausimus; asmenims su sunkia negalia - pagalba sprendžiant

buityje kylančias problemas (mokymo sveikai gyventi, apsitarnauti, orientuotis ir judėti aplinkoje bei naudotis techninės pagalbos priemonėmis, pažinti ir valdyti ligą ar negalią, savarankiškai spręsti kasdienes problemas). Asmeninio asistento paslaugas gavo 11757 neįgalieji (11401 suaugę neįgalieji ir 356 neįgalūs vaikai).

- neįgaliųjų užimtumas įvairiuose amatų būreliuose ir klubuose, kuriuose neįgalieji mokosi gaminti įvairius dirbinius, išmoksta amato. Paslaugas gavo 4259 neįgalieji (4078 suaugę neįgalieji ir 181 neįgalus vaikas).

- meninių gebėjimų lavinimas būreliuose, kolektyvuose, klubuose. Paslaugas gavo 3621 neįgaliųjų (3267 suaugusių neįgaliųjų ir 354 neįgalių vaikų).

- pagalba neįgaliųjų šeimos nariams organizuojant savipagalbos ir šeimos paramos grupių veiklą, mokant pasirūpinti neįgaliaisiais šeimoje, buityje, visuomeniniame gyvenime, pažinti ir valdyti neįgalaus asmens ligą ar negalią, sprendžiant kylančias emocines ir kitas problemas. Paslaugas (naudą) gavo 2313 šeimos narių.

Įgyvendinant projektus įvairaus pobūdžio paslaugas (naudą) iš viso gavo 26796 asmenys, iš jų 24483 neįgaliųjų (23300 suaugę neįgalieji ir 1183 neįgalių vaikų) bei 2313 šeimos nariai.

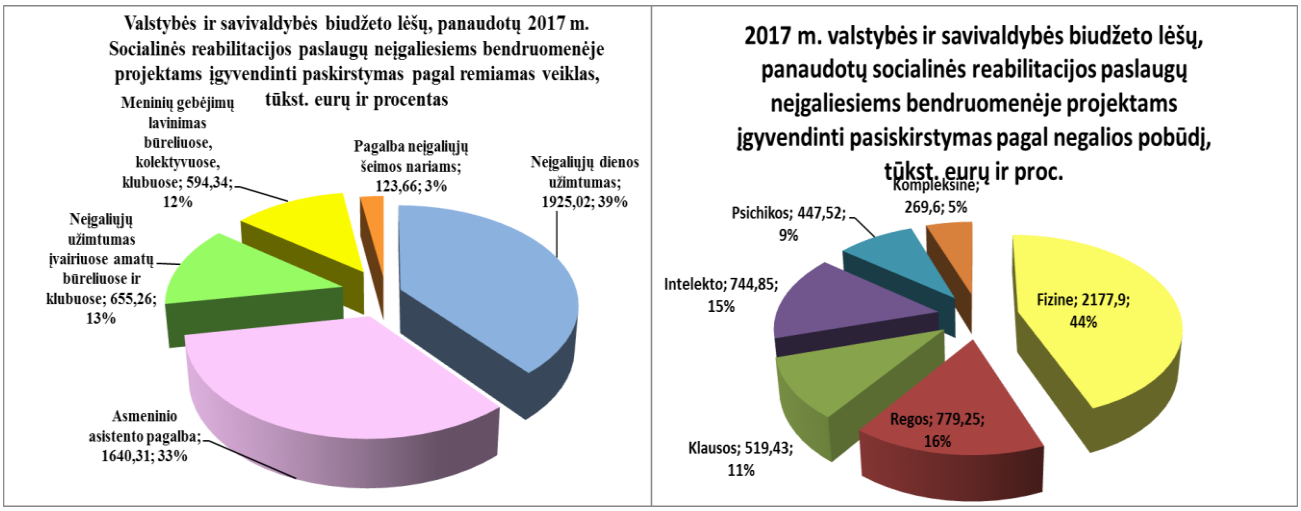

4 pav. 2017 m. Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektams įgyvendinti panaudotos lėšos

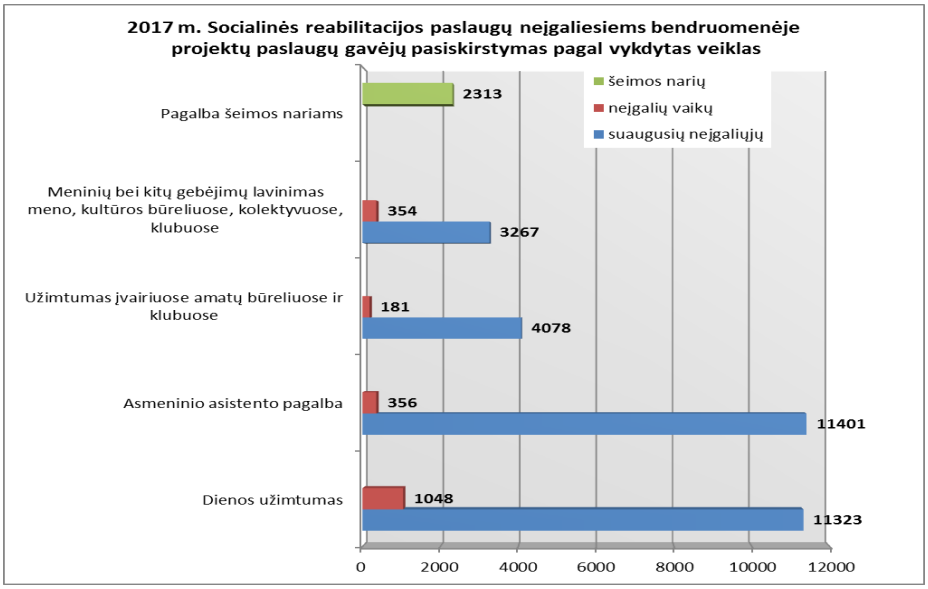

5 pav. 2017 m. Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų paslaugų gavėjai

Organizuoti 3 mokymai (Vilniuje, Kaune ir Druskininkuose) naujojo LR darbo kodekso nuostatų taikymo klausimais, skirti departamento finansuojamus Socialinės reabilitacijos paslaugų

neįgaliesiems bendruomenėje projektus vykdančių nevyriausybinių organizacijų darbuotojų administracinių gebėjimų gerinimui. Dalyvavo 120 dalyvių.

Veiksmas: Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų įgyvendinimas.

Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektams finansavimas skirtas vadovaujantis Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų vertinimo ir atrankos konkurso organizavimo 2016-2018 metais nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. A1-560 „Dėl Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų vertinimo ir atrankos konkurso organizavimo 2016-2018 metais nuostatų patvirtinimo“.

Finansuoti 27 konkurso tvarka atrinkti skėtinių neįgaliųjų asociacijų įgyvendinti Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektai. Projektams įgyvendinti panaudota 1284,4 tūkst. eurų.

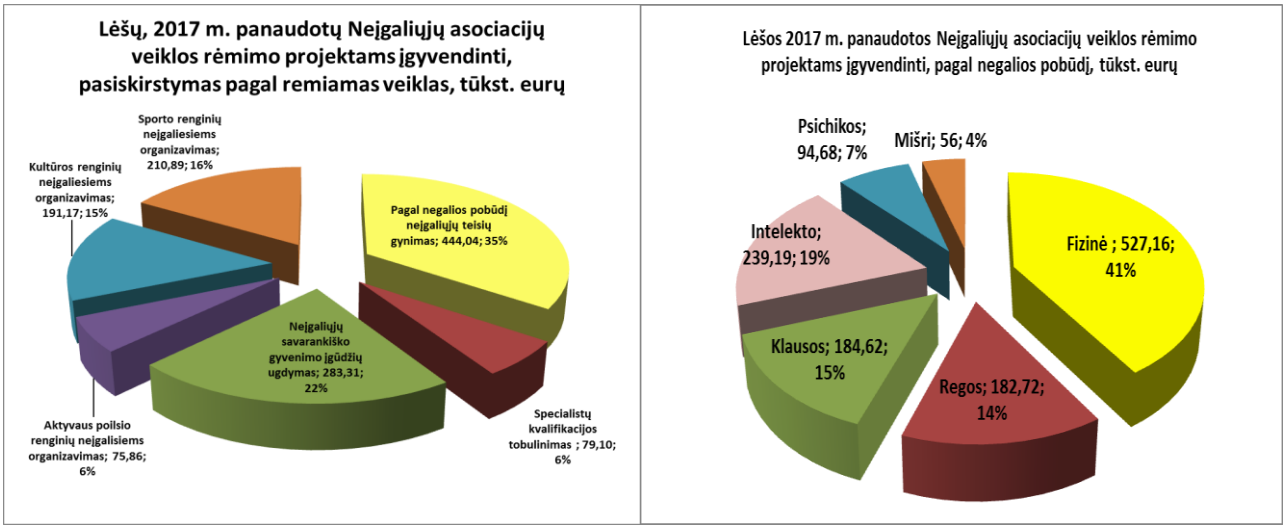

6 pav. Lėšų, panaudotų 2017 m. Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektams įgyvendinti, pasiskirstymas pagal projektuose vykdytas veiklas ir negalios pobūdį

Įgyvendinant projektus remtos veiklos:

- pagal negalios pobūdį neįgaliųjų teisių gynimo gynimas (atstovavimas, švietėjiška veikla, metodinė pagalba asociacijos nariams, konferencijos, seminarai, mokymai, renginiai, tarptautinis bendradarbiavimas, socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų vertinimo ir atrankos stebėsena). Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų vertinimo ir atrankos stebėseną vykdė 124 atstovai. Teikta metodinė pagalba neįgaliųjų skėtinių asociacijų 286 asocijuotiems nariams. Suorganizuotos 106 viešinimo (švietėjiškos veiklos) priemonės. Suorganizuota 17 konferencijų, kuriose dalyvavo 2220 asmenų, iš jų 832 neįgalieji; 45 seminarai, mokymai, kuriuose dalyvavo 900 asmenų, iš jų 316 neįgaliųjų; 49 renginiai (susitikimai, apskritojo stalo diskusijos, informaciniai vizitai savivaldybėse ir kt.), kuriuose dalyvavo 2232 asmenys, iš jų 743 neįgalieji, iš jų 184 neįgalūs vaikai. 54 rajonų diabeto klubai organizavo renginius, susitikimus su visuomene diabeto kontrolės mokymo ir profilaktikos tema, kuriuose dalyvavo apie 100 tūkst. asmenų, iš jų apie 95 tūkst. neįgaliųjų, iš jų apie 800 neįgalių vaikų. Organizuota ir dalyvauta 33 tarptautinio bendradarbiavimo renginiuose, kuriuose dalyvavo 50 asmenų, iš jų 27 neįgalieji. Remta organizacijų narystė 25 tarptautinėse organizacijose;

- specialistų kvalifikacijos tobulinimas (tiesiogiai su neįgaliaisiais dirbančių specialistų kvalifikacijos tobulinimas, neįgaliųjų asociacijos darbuotojų vadybos įgūdžių lavinimas). Organizuotuose 46 specialistų kvalifikacijos tobulinimo renginiuose kvalifikaciją tobulino 422 asmenys (socialiniai darbuotojai, meno kolektyvų vadovai, neįgaliųjų asociacijų asocijuotų narių vadovai, finansininkai ir kt. specialistai), iš jų 158 neįgalieji;

- neįgaliųjų savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymas mokymuose, seminaruose, stovyklose. 72 savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo mokymuose, seminaruose dalyvavo 1366 asmenys, iš jų 870 neįgaliųjų, iš kurių 3 neįgalūs vaikai. 103 savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo stovyklose dalyvavo 3322 asmenys, iš jų 2555 neįgalieji, iš jų 74 neįgalūs vaikai. Veikė cukriniu diabetu

sergančiųjų mokykla (mokymai komplikacijų prevencijos, ligos valdymo klausimais), kurią lankė 205 sergantieji cukriniu diabetu, iš jų 102 neįgalūs vaikai;

- aktyvaus poilsio renginių neįgaliesiems organizavimas. 53 aktyvaus poilsio renginiuose, stovyklose dalyvavo 1138 asmenys, iš jų 559 neįgalieji, iš jų 148 neįgalūs vaikai;

- kultūros renginių neįgaliesiems organizavimas ir dalyvavimas kitų organizuojamuose kultūros renginiuose. Organizuoti 192 kultūros renginiai (neįgaliųjų meno kolektyvų koncertai, konkursai, meninės raiškos festivaliai, meninės kūrybos plenerai, parodos ir kt.), kuriuose dalyvavo 21202 asmenys, iš jų 8029 neįgalieji, iš jų 511 neįgalių vaikų; 643 asmenys, iš jų 454 neįgalieji, dalyvavo 6 kitų organizuojamuose kultūros renginiuose;

- sporto renginių neįgaliesiems organizavimas ir dalyvavimas kitų organizuojamuose renginiuose. Organizuota ir dalyvauta 94 sporto renginiuose (čempionatai, turnyrai, varžybos, sporto šventės, mokomosios treniruočių stovyklos), kuriuose dalyvavo 2906 asmenys, iš jų 2176 neįgalieji, iš jų 579 neįgalūs vaikai. 133 asmenys, iš jų 101 neįgalusis, iš kurių 5 neįgalūs vaikai, dalyvavo 76 kitų organizuojamuose sporto renginiuose.

Veiksmas: Žmonių su fizine negalia mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų įgyvendinimas.

Vadovaujantis Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų finansavimo 2017–2018 metais konkurso organizavimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. A1-350 „Dėl Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų finansavimo 2017–2018 metais konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo“ finansuotas konkurso tvarka atrinktas 1 Žmonių su fizine negalia mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektas. Projektui įgyvendinti skirta ir panaudota 22 tūkst. eurų suma, panaudota 21,2 tūkst. eurų.

Įgyvendinant projektą remtas judėjimo sutrikimų turinčių asmenų mokymas vairuoti ir ruošimas egzaminui vairuotojo teisėms gauti. Organizuojant šias veiklas vykdytas judėjimo sutrikimų turinčių asmenų funkcinio pajėgumo, reikalingo saugiai vairuoti automobilį, vertinimas; judėjimo sutrikimų turinčių asmenų funkcinio pajėgumo, reikalingo saugiai vairuoti automobilį, lavinimas; B kategorijos motorinių transporto priemonių vairuotojų mokymas. Buvo suorganizuoti dveji judėjimo sutrikimų turinčių asmenų mokymo vairuoti ir ruošimo egzaminui vairuotojo teisėms gauti mokymai, kuriuose dalyvavo 25 neįgalieji, juos baigė 22 neįgalieji (2 asmenys nebaigė mokymų dėl ligos, 1 asmuo – dėl vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo). Vertintas 30, lavintas 25 neįgaliųjų funkcinis pajėgumas, reikalingas saugiai vairuoti automobilį.

Veiksmas: Socialinės reabilitacijos paslaugų akliesiems modelio sukūrimas ir įdiegimas

Vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu nustatyta tvarka organizuotas Kompleksinių socialinės reabilitacijos paslaugų akliesiems (toliau – kompleksinės SRPA) teikimas.

Kompleksines SRPA teikė viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinktas kompleksinių SRPA teikėjas – VšĮ Valakupių reabilitacijos centras. Kompleksinių SRPA teikimas organizuotas VšĮ Valakupių reabilitacijos centro Kauno skyriuje. Suorganizuotos 2 kompleksinių SRPA teikimo grupės, kuriose kompleksines SRPA gavo 18 aklųjų asmenų (17 – darbingo amžiaus ir 1 – pensinio amžiaus asmuo). Viso kompleksinių SRPA akliesiems asmenims suteikta 2361 val., iš jų:

749 val. orientacijos erdvėje ir savarankiško judėjimo (mobilumo) ugdymo paslaugų;
778 val. kasdienių įgūdžių ugdymo paslaugų;
455 val. komunikacinių įgūdžių ugdymo paslaugų;
324 val. medicinos psichologo pagalbos paslaugų;
55 val. profesinio konsultavimo ir orientavimo paslaugų.

Veiksmas: Profesinės reabilitacijos neįgaliesiems metodinės bazės plėtra (panaudota 50 tūkst. eurų).

2014 m. buvo organizuotas Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursas, kurio metu buvo atrinktas 1 Profesinės reabilitacijos metodinis centras, t. y. VšĮ Valakupių reabilitacijos centras. 2017 m. organizuotas papildomas Profesinės reabilitacijos metodinių centrų atrankos konkursas, kurio metu buvo atrinktas papildomas 1 Profesinės reabilitacijos metodinis

centras - VšĮ „Vilties žiedas“. Profesinės reabilitacijos metodinio centro statusas suteikiamas 5 metų laikotarpiui. 2017 metais įgyvendinant Profesinės reabilitacijos metodinio centrų veiklos projektus, metodiniai centrai vykdė užduotis, suderintas su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija:

- Atliktas patvirtintų paslaugų teikimo metodikų ir reikalavimų specialistams taikymo Profesinės reabilitacijos paslaugas neįgaliesiems teikiančiose įstaigose analizė ir profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančių įstaigų licencijavimo/ akreditavimo sistemos sukūrimo poreikio tikslingumo vertinimas. Vertinimą atlikto VšĮ Valakupių reabilitacijos centras.
- 2017-11-09 Organizuoti įvadiniai mokymai neseniai dirbantiems specialistams „Profesinės reabilitacijos paslaugų teikimas skirtingas negalias turintiems asmenims ir paslaugų kokybės užtikrinimas“. Įvadinius mokymus organizavo ir vykdė VšĮ Vilties žiedas, mokymuose dalyvavo 26 asmenys.
- Specialistams, teikiantiems profesinės reabilitacijos paslaugas, teiktos konsultavimo profesinės reabilitacijos ir kitais susijusiais klausimais paslaugos. Konsultacijas vykdė VšĮ Valakupių reabilitacijos centras. Taip pat atlikta profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančių specialistų apklausa dėl konkrečių mokymų temų ir/ar mokymų poreikio.
- Organizuoti mokymai specialistams, dirbantiems profesinės reabilitacijos srityje tema „Darbas su negalią turinčias asmenimis sergančiais epilepsija“. Mokymus organizavo VšĮ „Vilties žiedas“ 2017-11-24, mokymuose dalyvavo 29 asmenys.
- Organizuota bendradarbiavimo su partneriais veikla ir vykdyta gerosios patirties sklaida. Veiklą vykdė VšĮ „Vilties žiedas“ – suorganizuotos apskrito stalo diskusijos 2017-10-25 Utenoje ir 2017-12-11 Palangoje.
- Organizuotos gerosios patirties sklaidos paslaugos. Veiklą vykdė VšĮ Valakupių reabilitacijos centras – 2017-11-30 buvo suorganizuota apskrito stalo diskusija, kurioje dalyvavo LRS, LRV, SADM, LDB, Vilniaus teritorinės darbo biržos, NRD, socialinių įmonių, darbdavių konfederacijos atstovas ir kt., taip pat buvo parengtas informacinis pranešimas, kuris buvo publikuotas 2017-12-05 Lietuvos nacionalinėje spaudoje, bei sukurtas vaizdo reportažas ir transliuotas nacionalinėje televizijoje.
- Viešinta informacija apie profesinės reabilitacijos paslaugų teikimo neįgaliesiems kokybės gerinimą ir sistemos tobulinimą internete bei spaudoje. Veiklą vykdė „VšĮ Vilties žiedas“. Buvo parengti ir publikuoti 5 informaciniai pranešimai ir 10 Lietuvos regioniniuose laikraščiuose išspausdintas straipsnis.
- Atnaujintas ir išleistas lankstinukas, skirtas pristatyti visas šalyje veikiančias profesinės reabilitacijos paslaugas teikiančias įstaigas, jose teikiamas paslaugas, taikomas profesijų mokymo programas. Veiklą vykdė VšĮ „Vilties žiedas“, atnaujintas ir 5000 egz. tiražu išleistas ir padalintas suinteresuotoms įstaigoms ir neįgaliųjų visuomeninėms organizacijoms.
- Papildyta, atnaujinta, palaikyta interneto svetainė meskuriame.lt. Atlikta interneto svetainės meskuriame.lt, skirtos informacijos ir gaminių nuotraukų viešinimui, veiklos, plėtros alternatyvų ir kaštų analizė. Veiklą vykdė VšĮ Valakupių reabilitacijos centras.

<u>Veiksmas: Profesinės reabilitacijos neįgaliesiems paslaugų kokybės gerinimas.</u>

Siekiant gerinti profesinės reabilitacijos neįgaliesiems paslaugų kokybę atliktas Departamento balansinio nekilnojamojo turto (VšĮ Valakupių reabilitacijos centrui panauda perduoto pastato stogo) remontas, panaudota 98 tūkst. eurų.

<u>Veiksmas: Specialaus transporto, pritaikyto neįgaliesiems įsigijimas ir paslaugų teikimas savivaldybių teritorijoje</u>. Panaudota 585,87 tūkst. eurų, iš jų 576,74 tūkst. eurų turtui įsigyti.

Viešojo pirkimo būdu įsigyta 20 Ford Transit Custom Kombi specialiai neįgaliesiems pritaikytų 9 sėdimų vietų automobilių su specialia papildoma įranga, kuriais galima vežti 3 neįgaliuosius vežimėlyje. 15 automobilių perduoti neįgaliųjų asociacijoms savivaldybėse, 5 vyksta perdavimui būtinų dokumentų derinimas. Papildomai įsigyta 20 komplektų žieminių padangų automobiliams, jos perduotos kartu su automobiliais panaudą gavusioms neįgaliųjų organizacijoms.

<u>Priemonės įgyvendinimo vertinimo kriterijai</u>:

Planuota, kad 2017 m. Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektuose naudą gavusių neįgaliųjų skaičius bus 3600, faktiškai tiesioginę naudą gavo 3756 neįgalieji. Rezultatas įgyvendintas 104 %.

Planuota, kad 2017 metais įgyvendinant socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektus įvairaus pobūdžio paslaugas (naudą) gaus 27000 asmenų (neįgaliųjų ir šeimos narių). Įgyvendinant socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektus įvairaus pobūdžio paslaugas (naudą) gavo 26794 asmenys, iš jų 24483 neįgalieji (23300 suaugę neįgalieji ir 1183 neįgalūs vaikai) bei 2313 šeimos narių. Rezultatas įgyvendintas 99,2 %.

Priemonė: Įgyvendinti neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektus.

Vadovaujantis Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų finansavimo 2016–2018 metais konkurso nuostatais, patvirtintais Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. A1-506 „Dėl neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų finansavimo 2016–2018 metais konkurso nuostatų patvirtinimo“ 39 savivaldybėse finansuoti 79 neįgaliųjų nevyriausybinių organizacijų įgyvendinami Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektai. Šiems projektams įgyvendinti iš valstybės ir savivaldybių biudžetų iš viso panaudota 487 tūkst. eurų, iš jų iš valstybės biudžeto panaudota 311 tūkst. eurų (iš jų projektams finansuoti panaudota 299 tūkst. eurų, savivaldybių administracijoms atrinktiems projektams administruoti – 12 tūkst. eurų), iš savivaldybės biudžeto – 176 tūkst. eurų. (panaudota 98,42 proc. priemonei patvirtintų valstybės biudžeto lėšų).

Įgyvendinant projektus remiamos: nuolatinio pobūdžio vykdomos veiklos (treniruotės įvairiose sporto šakose; kūno kultūros pratybos, aktyvi fizinė veikla) ir nenuolatinio pobūdžio veiklos (pasirengimas dalyvauti neįgaliųjų sporto federacijų organizuojamų nacionalinių pirminių atrankų varžybose; sveikatingumo, fiziškai aktyvaus laisvalaikio praleidimo bei parodomieji kūno kultūros ir sporto savivaldybės vykdomi ir regioniniai renginiai).

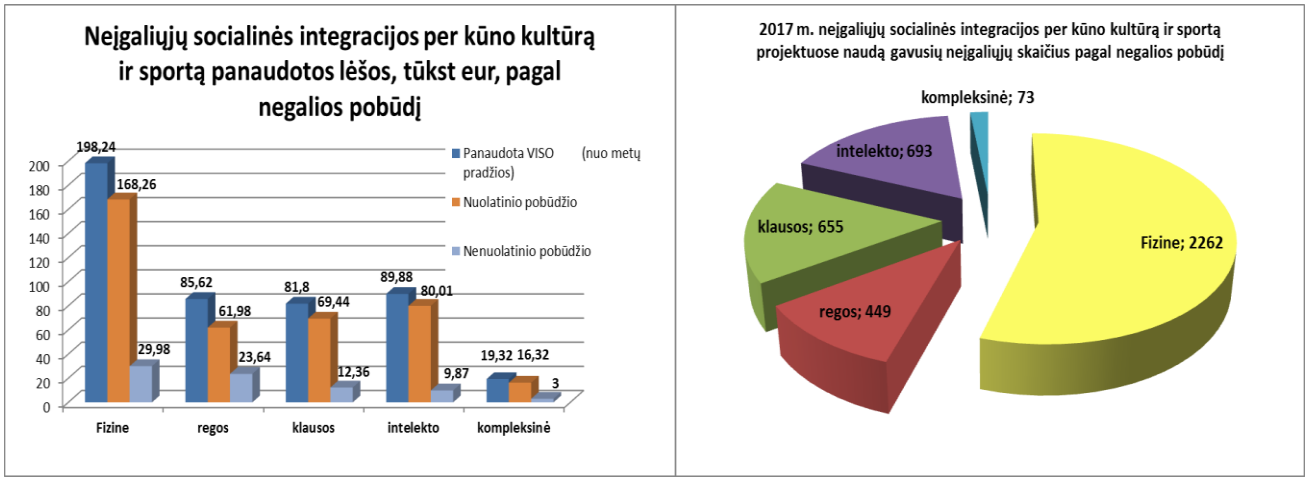

7 pav. 2017 m. Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų lėšos ir dalyviai

Iš viso Neįgaliųjų, dalyvavusių integravimosi į visuomenę per kūno kultūrą ir sportą projektuose ar programose, skaičius – 4132 (iš jų 3587 suaugę neįgalieji ir 545 neįgalūs vaikai), iš jų nuolatinėje veikloje – 3004 (iš jų 2569 suaugę neįgalieji ir 435 neįgalūs vaikai), nenuolatinėje veikloje – 2997 (iš jų 2610 suaugusių neįgaliųjų ir 387 neįgalūs vaikai).

Priemonės įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

Planuota, kad neįgaliųjų, dalyvavusių integravimosi į visuomenę per kūno kultūrą ar sportą projektuose, skaičius (vienetai) bus 1800, faktiškai projektų veiklose dalyvavo 4132 neįgalieji.

Priemonė: Gerinti informacinę aplinką neįgaliesiems. Priemonei įgyvendinti buvo skirta 559 tūkst. eurų, panaudota 553,2 tūkst. eurų suma (panaudota 98,96 proc. priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų).

Veiksmas „Lietuvių gestų kalbos vertėjų paslaugų teikimo 2013–2017 metų priemonių plano įgyvendinimas“.

Vykdytos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. A1-62 patvirtintos Lietuvių gestų kalbos vertėjų paslaugų teikimo 2013-2017 metų priemonių plano priemonės, kurioms įgyvendinti panaudota 166,8 tūkst. eurų suma.

Vykdant priemonių plano priemonę „Teikti gestų kalbos vertėjų paslaugas Lietuvos kurčiųjų draugijoje, kurčiųjų reabilitacijos centruose ir Surdologijos centre“ teiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos Lietuvos kurčiųjų draugijoje, 5 kurčiųjų reabilitacijos centruose (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio) ir Surdologijos centre. Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos suteiktos 795 kurtiesiems, iš jų 39 kurtiems vaikams (buvo suteiktos 3104 lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos). Paslaugoms teikti iki rugsėjo mėn. finansuoti 7 lietuvių gestų kalbos vertėjų etatai, o nuo rugsėjo mėn. finansuoti 6 etatai.

Vykdant priemonę „Atrinkti metodinius gestų kalbos vertėjų centrus ir rengti lietuvių gestų kalbos mokymo, gestų kalbos vertėjų kvalifikacijos tobulinimo bei metodinę medžiagą įvairioms suaugusių vartotojų grupėms ir juo mokyti“:

- Parengtos 2 gestų kalbos mokymo programos (kartu su metodine medžiaga): „Lietuvių gestų kalba tėvams“ ir „Vertimas žodžiu iš lietuvių gestų kalbos“.
- Viso suorganizuoti 7 lietuvių gestų kalbos mokymai, kuriuose apmokyti 95 suaugusieji asmenys ir 45 lietuvių gestų kalbos vertėjai, iš jų:
- surengti 1 lietuvių gestų kalbos mokymai (kursai) lietuvių gestų kalbos vertėjams pagal mokymų medžiagą „Viešosios kalbos įgūdžių ir gebėjimų pritaikymas vertimo procese“, kuriuose apmokyta 18 lietuvių gestų kalbos vertėjų;
- surengti 2 lietuvių gestų kalbos mokymai lietuvių gestų kalbos vertėjams pagal mokymų medžiagą „Lietuvių gestų kalbos vertėjų sklandaus, aiškaus teksto kūrimo gebėjimų ugdymas (kurčias ir girdintis gestų kalbos vertėjai: darbas komandoje)“, kuriuose apmokyti 27 lietuvių gestų kalbos vertėjai;
- surengti 4 lietuvių gestų kalbos mokymai viešąsias paslaugas teikiantiems specialistams, kurčiųjų šeimos nariams, kitiems visuomenės nariams pagal mokymų medžiagą „Lietuvių gestų kalba girdintiesiems A1.1“, kuriuose apmokyti 95 asmenys.
- Pradėti vykdyti 2 papildomi mokymai socialiniams darbuotojams, kurčiųjų šeimos nariams, kitiems visuomenės nariams pagal mokymų medžiagą „Lietuvių gestų kalba girdintiesiems A1.2“ (50 ak. val., Vilniaus ir Klaipėdos miestuose, pabaiga 2018 m. I ketv.). Dalyvauja 20 asmenų.

Vykdant priemonę „Šviesti visuomenę ir klausos negalią turinčius asmenis gestų kalbos klausimais“:

- Parengtas ir išdalintas „Lietuvių gestų kalbos pašnekesių žodynėlis“ vaizdo (video) formatu, skirtas visuomenės nariams, viešąsias paslaugas teikiantiems specialistams bei kurčiųjų šeimos nariams. Aprašyta 400 leksinių vienetų, 300 frazių, monologų, dialogų temomis: „Socialinės problemos“, „Miestai ir valstybės“, „Kelionės“.
- Parengta ir suteikta 15 konsultacijų (raštu ir vaizdo įrašu) nuotoliniu būdu klausos negalią turintiems asmenims ir kitiems visuomenės nariams įvairiais gestų kalbos klausimais.
- Suorganizuota 10 šviečiamųjų seminarų, dviejų skirtingų temų: „Lietuvių gestų kalbos vertėjų etikos kodeksas – kas tai?“ ir „Nuo teorijos link praktikos: gestų kalbos vertimo paslaugų teikimo ypatumai“. Seminarai pravesti 5 didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Seminaruose dalyvavo 219 asmenų, iš jų 146 neįgalieji.
- Suorganizuotas tarptautinis šviečiamasis seminaras „Gestų kalbos vertėjų etika Europos ir pasaulio kontekste“ Kaune, kuriame dalyvavo 100 asmenų, iš jų 20 neįgaliųjų.
- Parengtas šviečiamasis leidinys „Lietuvių gestų kalbos raida – praeitis ir ateitis“ vaizdo (video) skaitmeniniu formatu. Tai faktais paremtas informacinis filmas, apimantis skirtingas temas: Lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos: vertimo paslaugų teikimo pobūdis iki vertėjų centrų įsteigimo, lietuvių gestų kalbos vertėjų rengimas, kvalifikacijos kėlimas, vertėjų centrų teikiamos paslaugos ir kt; Lietuvių gestų kalba: istorija, norminimas, žodynai; Gestų kalba kurčiųjų ugdyme; Gestų kalbos menas; Sociolingvistinė lietuvių gestų kalbos apžvalga: skirtingi variantai ir požiūriai; Gestų kalbos mokymas, populiarinimas ir renginiai; Gestų kalba – visavertė kalba: stereotipai, patirtys, rekomendacijos; Gestų kalbos politika: statusas, įteisinimas, informacijos prieinamumas. Suorganizuotas leidinio pristatymo renginys, Vilniaus mieste, kino teatre „Multikino“ PPC Ozas,

kuriame dalyvavo 210 asmenų, iš jų 160 neįgaliųjų. Suorganizuota leidinio transliacija per televiziją (Info TV, transliacijos data 2017 m. gruodžio 10 d. 11 val.).

Vykdant priemonę „Vadovaujantis socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka, organizuoti ir vykdyti gestų kalbos vertėjų atestaciją“ pravesta Lietuvių gestų kalbos vertėjų atestacija. Atestuota 17 vertėjų (16 vertėjų suteikta vyresniojo vertėjo ir 1 vyriausiojo vertėjo kvalifikacinė kategorija).

Veiksmas: Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo finansavimo projektų įgyvendinimas ir visuomenės švietimo ir informavimo priemonių (informacinių kampanijų, diskusijų, pristatymų, straipsnių, laidų) vykdymas bei informacijos teikimas įgyvendinant Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (panaudota 316,73 tūkst. eurų).

Finansuoti konkurso būdu atrinkti 7 Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektai, kuriuos įgyvendino 4 neįgaliųjų asociacijos ir 3 viešosios įstaigos. Įgyvendinant projektus remta neįgaliųjų socialiniam švietimui ir informavimui skirtų 7 periodinių leidinių leidyba. Bendras periodinių leidinių tiražas apie 9,7 tūkst. egz.

Finansuotas konkurso būdu atrinktas 1 Informacijos rengimo ir sklaidos internete projektas, kurį įgyvendino viešoji įstaiga. Įgyvendinant projektą remtas informacijos, svarbios visuomenės informavimui neįgaliųjų socialinės integracijos klausimais ir neįgaliųjų socialiniam švietimui, rengimas ir sklaida – Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka atrinktoje veikiančioje interneto naujienų svetainėje lrytas.lt veikė rubrika „Aš galiu“. Publikuoti 385 informacijos vienetai, iš jų: parengti ir paskelbti 343 unikalūs, niekur anksčiau neskelbti, straipsniai, 12 unikalių, niekur anksčiau neskelbtų, vaizdo reportažų, surengtos 22 interaktyvios akcijos (apklausos) bei papildomai paskelbti 8 neunikalūs straipsniai. Paskelbti straipsniai papildomai parengti lengvai skaitoma kalba suvokimo sunkumų turintiems asmenims.

Kitos visuomenės švietimo ir informavimo apie neįgaliųjų socialinės integracijos procesą priemonės:

1 Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kartu su VšĮ „Baltijos ugdymo centras“ organizavo socialinę akciją-projektą „Draugystė veža“. Tinklalapyje www.lrt.lt sukurta atskira rubrika „Draugystė veža“, kurioje dalyviai buvo kviečiami pildyti anketas ir atsiųsti savo draugystės su neįgaliu asmeniu istoriją, taip pat sukurtas TV klipas ir baneris, reklamuojantis rubriką ir kviečiantis joje dalyvauti. Departamentas nupirko 20 vaizdo siužetų apie atrinktas 20 dalyvių porų, kurios buvo kviečiamos plačiau pristatyti savo draugystės istoriją. Apie šias dalyvių poras buvo rodomi reportažai per LRT laidoje „Labas rytas, Lietuva“ ir www.lrt.lt. Išrinktos 5 įdomiausios istorijos, kurių herojai keliavo stebėti Eurovizijos 2017, apie jų kelionę buvo rengiami pranešimai ir fotoreportažai. Socialinė akciją-projektas „Draugystė veža“ planuojamas tęsti 2018 metais (darbų pabaiga 2018 m. I ketv.).

Įvyko 2 neįgaliųjų jaunimo forumai (diskusijos) „Misija įmanoma“, Klaipėdoje ir Alytuje, dalyvavo 163 asmenys.

Išleisti 7000 vnt. lankstinukų apie būsto pritaikymą neįgaliesiems bei informacinių skrajučių apie žmonių su fizine negalia mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo paslaugas (5000 egz.) bei finansinę paramą neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose (5000 egz.). Išleistas lankstinukas (1000 egz.) apie socialinės reabilitacijos paslaugų akliesiems teikimą.

Parengti ir publikuoti savaitraštyje „Lietuvos sveikata“ (ir portale lsveikata.lt) 7 informaciniai straipsniai apie asmeninio asistento paslaugų galimybes, vairavimo mokymus neįgaliesiems, aplinkos pritaikymą neįgaliesiems, paramą studentams su negalia, socialinės reabilitacijos paslaugas akliesiems, projektų atrankos konkursus ir neįgaliųjų organizacijoms panauda perduotus mikroautobusus. Taip pat specialiam laikraščio priede, skirtame tarptautinei neįgaliųjų dienai „Nepasiduodantys negaliai“ buvo parengtas 2 psl. informacinis straipsnis.

Tarptautinės žmogaus teisių dienos proga laikraštyje „Lietuvos rytas“ publikuotas straipsnis apie organizuotą konferenciją, kurios metu pristatyti neįgaliųjų organizacijų atlikti tyrimai atliepiant JT Neįgaliųjų teisių konvencijos stebėseną.

Pradėtas rengti informacinis leidinys (6 straipsniai) apie neįgaliųjų socialinės integracijos istorinę raidą Lietuvoje (planuojamas tiražas 200 egz., darbų pabaiga 2019 metais)

Parengti 7 vaizdo siužetai „Universalus dizainas - geri pavyzdžiai“ (iki 3 min. trukmės), kurie bus naudojami mokymams, renginiams, konferencijoms. Siužetai bus patalpinti Departamento interneto svetainėje.

Finansuota prof. J. Ruškaus rinkiminės kampanijos išlaidų dalis į Jungtinių tautų neįgaliųjų teisių komitetą (apmokėtos lankstinuko, vizitinių kortelių leidimo ir rinkiminės kelionės 2017 m. gruodžio mėn. į JAV išlaidos).

Iš estų, slovėnų ir anglų kalbos versti teisės aktai bei kiti aktualūs dokumentai: darbingumo nustatymo metodika, asmeninio asistento įstatymas, JT neįgaliųjų teisių komiteto komentarai dėl konvencijos straipsnių įgyvendinimo, Europos Tarybos negalios strategija 2017-2023 metams.

Atsižvelgiant į Visuomeninės aplinkos pritaikymo komisijos rekomendacijas atliktas Laisvės alėjos rekonstrukcijos darbų vertinimas (faktinės padėties įvertinimas, atitikimas techniniam projektui bei atitikimas prieš rekonstrukciją buvusiai situacijai). Laisvės alėjos rekonstrukcijos darbų priėmimas šiuo metu yra sustabdytas.

Veiksmas: JT Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo stebėsena (panaudota 69,67 tūkst. eurų):

Viešųjų pirkimų būdu pasitelktos 4 nevyriausybinės organizacijos, atliko šiuos darbus:

Lietuvos neįgaliųjų forumas atliko Viešojoje erdvėje ir žiniasklaidoje pateikiamos informacijos apie neįgaliuosius bei jų integracija, analizę ir vertinimą (analizė susidėjo iš žiniasklaidos monitoringo, žurnalistų fokusuotų grupių diskusijų ir žiniasklaidoje paskelbtų 3357 publikacijų analizės vertinant žiniasklaidos vaidmenį žmonių su negalia politikoje įvairiais pjūviais) bei Teisės aktų analizę ir atitikimo Konvencijai vertinimą (analizuoti teisės aktai pagal 4-30 Konvencijos straipsnius).

Lietuvos žmonių su negalia sąjunga atliko Fizinės aplinkos pritaikymo neįgaliesiems valstybės ir savivaldybių sveikatos (gydymo) paskirties įstaigose vertinimo tyrimą, kurio metu apklausė 340 sveikatos priežiūros įstaigas ir išanalizavo jų pritaikymą neįgaliesiems. 19 proc. įstaigų yra pilnai pritaikytos, 68 proc. – pritaikyta iš dalies. 13 proc. 45 įstaigos yra nepritaikytos neįgaliesiems.

Taip pat Lietuvos žmonių su negalia sąjunga atliko Viešojo transporto aplinkos pritaikymo neįgaliesiems vertinimo tyrimą, kurio metu apklausė 120 transporto įmonių, turinčių 4148 transporto priemones, dėl jų pritaikymo neįgaliesiems – iš jų žemagrindės ir turinčios įvairią įrangą žmonėms su negalia sudaro tik 27 proc.

Lietuvos neįgaliųjų draugija, vykdydama Neįgaliųjų ir kitų visuomenės narių nuomonės apklausą, įvertinant jungtinių tautų neįgaliųjų teisių konvencijos įgyvendinimo efektyvumą Lietuvoje, apklausė 1690 respondentų. Iš jų 946 (56 proc.) respondentai turi negalią, 744 (44 proc.) – neturi. Tyrimo tikslas buvo ištirti Lietuvos gyventojų ir neįgaliųjų nuomonę apie: neįgaliųjų padėtį ir galimybes įvairiose gyvenimo srityse, neįgalių moterų bei vaikų padėtį, neįgaliųjų laisvą judėjimą, neįgaliųjų saviraiškos laisvę, neįgaliųjų galimybę kurti šeimą ir susilaukti vaikų, neįgaliųjų švietimo būklę, sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą neįgaliesiems, neįgaliųjų galimybes dalyvauti darbo rinkoje, politiniame ir visuomeniniame gyvenime, kultūrinėje ir sporto srityse bei integruotis ir savarankiškai gyventi bendruomenėje.

Apibendrinant tyrimų rezultatus rengiama JT Neįgaliųjų teisių konvencijos ir jos fakultatyvaus protokolo įgyvendinimo ataskaita (darbų pabaiga 2018 m. I ketv.).

Organizuoti 3 mokymai, skirti departamento finansuojamus projektus vykdančių nevyriausybinių organizacijų darbuotojų administracinių gebėjimų gerinimui, visuomenės švietimui ir informavimui, kurių metu pristatyta JT neįgaliųjų teisių konvencija, jos stebėsenos mechanizmas ir pagrindinės neįgaliųjų teisės. Mokymuose Šeduvoje, Anykščiuose ir Klaipėdoje dalyvavo 104 asmenys.

Bendradarbiaujant su Lietuvos neįgaliųjų draugija, organizuoti 5 regioniniai renginiai (Ukmergėje, Panevėžyje, Marijampolėje, Tauragėje ir Mažeikiuose), skirti informuoti neįgaliuosius ir jiems atstovaujančias organizacijas apie Konvencijos įgyvendinimą bei pristatyti jiems Konvencijos įgyvendinimo stebėsenos rezultatus. Darbų pabaiga – 2018 m. I ketv.

- Išleista 1100 egz. Konvencijos (550 egz.) ir Konvencijos adaptuoto teksto (550 egz.) leidinių;

- Tarptautinei žmogaus teisių dienos progai organizuota JT neįgaliųjų teisių konvencijos stebėsenos veiklų pristatymo konferencija, kurios metu pristatyti NVO atlikti tyrimai. Dalyvavo per 50 dalyvių iš valstybės institucijų, neįgaliųjų organizacijų, valdžios atstovų, žiniasklaidos atstovų ir kt.

Vertinimo kriterijai:

Planuota, kad finansuotų periodinių leidinių, visuomenės švietimo ir informavimo renginių, laidų, reportažų skaičius (vienetais) bus 10, faktiškai įgyvendinta 17. Rezultatas įgyvendintas 170%.

Priemonė: Gerinti viešosios aplinkos prieinamumą ir pritaikyti neįgaliesiems būstą ir jo aplinką.

Priemonei įgyvendinti buvo patvirtinta 1661 tūkst. eurų suma, panaudota 1604 tūkst. eurų suma (panaudota 96,57 proc. priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų).

Veiksmas: IS „Infostatyba“ paskelbtų projektų tikrinimas ir dalyvavimas komisijų darbe priimant neįgaliesiems svarbius statinius“. Skirta ir panaudota 154 tūkst. eurų.

Finansuotas 1 konkurso būdu atrinktas Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektas, kurį įgyvendino neįgaliųjų asociacija. Įgyvendinant projektą:

- patikrinta (suderinta) 2090 neįgaliesiems svarbių statinių projektų, paskelbtų Lietuvos Respublikos statybos leidimų ir statybos valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje „Infostatyba“;
- dalyvaujant statybos užbaigimo komisijų darbe patikrinta (priimta) 600 neįgaliesiems svarbių statinių;
- projektuotojams suteiktos 573 konsultacijos neįgaliesiems svarbių statinių projektų rengimo klausimais;
- suorganizuoti mokymai „Viešosios aplinkos pritaikymo įvertinimas pagal STR 2.03.01:2001 reikalavimus“ aplinkos prieinamumo klausimais, kuriuose dalyvavo 60 asmenų (architektai, statybos inžinieriai, socialiniai darbuotojai, savivaldybių specialistai), iš jų 10 neįgaliųjų, bei konferencija „2017 metais Žmogus su negalia ir aplinka“, kurioje dalyvavo 57 asmenys (architektai, statybos inžinieriai, socialiniai darbuotojai, savivaldybių specialistai), iš jų 15 neįgaliųjų;
- atliktas aplinkos pritaikymo neįgaliesiems tyrimas „Viešosios ir gyvenamosios aplinkos saugumo ir prieinamumo vertinimas Lietuvos miestuose ir rajonuose“ dėl įvairios paskirties statinių pritaikymo Šiaulių, Panevėžio, Utenos apskrityse.

Veiksmas: „Pritaikyti neįgaliesiems būstą ir jo aplinką“.

Būsto pritaikymui įgyvendinti buvo patvirtinta 1507 eurų suma, panaudota 1450 tūkst. eurų suma (panaudota 96,22 proc. veiksmui įgyvendinti patvirtintų lėšų).

Būsto pritaikymas įgyvendinamas vadovaujantis būsto pritaikymo neįgaliesiems 2016-2018 metais tvarkos aprašu, patvirtintu 2015 m. rugpjūčio 10 d. socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr. A1-460 „Dėl Būsto pritaikymo neįgaliesiems 2016–2018 metais tvarkos aprašo patvirtinimo”. Įgyvendinant veiksmą buvo vykdomi būsto pritaikymo neįgaliesiems darbai, renkama, kaupiama ir skleidžiama informacija apie būsto pritaikymą, į būsto pritaikymo įgyvendinimo kontrolę ir priežiūrą įtrauktos neįgaliųjų asociacijos.

Iki 2016 m. gruodžio mėn. savivaldybėse buvo gauti 692 neįgaliųjų prašymai, atitinkantys bazinius būsto pritaikymo žmonėms su negalia reikalavimus, pritaikyti būstą.

Išlaidos būstui pritaikyti dengiamos iš valstybės ir savivaldybės biudžetų dalimis: asmenims, turintiems labai ryškių ir ryškių judėjimo bei apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, – 60 procentų iš valstybės biudžeto lėšų ir ne mažiau nei 40 procentų iš savivaldybės biudžeto lėšų; asmenims, turintiems vidutinių judėjimo bei apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, – 50 procentų iš valstybės biudžeto lėšų ir 50 procentų iš savivaldybės biudžeto lėšų.

2017 metais 58 savivaldybių neįgaliųjų poreikiams pritaikyti 412 būstų, iš jų 262 asmenims, turintiems labai ryškių judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimų, 128 asmenims, turintiems ryškių judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimų ir 22 asmenims, turintiems vidutinių judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimų. 33 savivaldybėse įsigyta ir sumontuota 137 keltuvai, kopikliai.

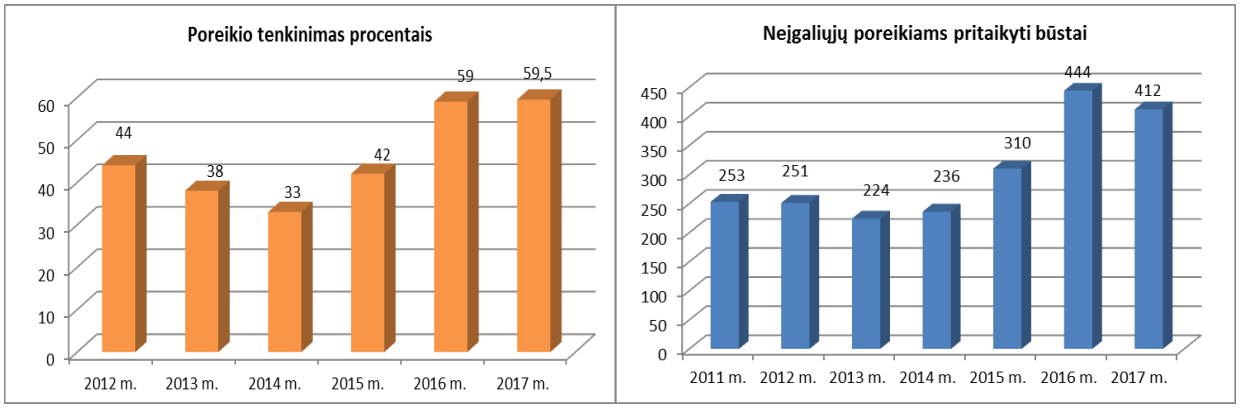

8 pav. Būsto pritaikymo rodiklų dinamika 2012-2017 m.

Vertinimo kriterijai:

Planuota, kad 2017 metais suderintų ir priimtų neįgaliesiems svarbių statinių skaičius (vienetais) bus 1800, suderinti ir priimti 2690 statiniai. Rezultatas įgyvendintas 149%, pasikeitus Statybos įstatymui padidėjo derinamų objektų skaičius.

Planuota, kad neįgaliesiems pritaikytų būstų skaičius bus 420. Pagal gautus rezultatus, neįgaliųjų poreikiams pritaikyti 412 būstai (planuotas rezultatas įgyvendintas 98%).

Planuota, kad neįgaliųjų, kuriems pritaikytas būstas, dalis nuo neįgaliųjų, pateikusių savivaldybėms prašymus pritaikyti būstą, skaičiaus, bus 55 %. Pagal gautus rezultatus, neįgaliųjų, kuriems pritaikytas būstas, dalis nuo neįgaliųjų, pateikusių savivaldybėms prašymus pritaikyti būstą, skaičiaus yra 59,5 % (planuotas rezultatas įgyvendintas 108 %).

Priemonė: Teikti finansinę paramą neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose. Priemonei įgyvendinti buvo patvirtinta 463 tūkst. eurų suma, panaudota 459,6 tūkst. eurų suma (panaudota 99,3 proc. priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų).

Nuo 2006 m. pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 831 „Dėl Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 93-3655; 2009, Nr. 117-5021; 2011, Nr. 92-4380) patvirtintą paramos neįgaliems studentams teikimo tvarkos aprašą per aukštąsias mokyklas teikiamos finansinės pagalbos priemonės aukštosiose mokyklose studijuojantiems neįgaliesiems – skiriamos lėšos neįgaliųjų studentų specialiųjų poreikių tenkinimui (mėnesinė 1/2 bazinės socialinio draudimo pensijos dydžio išmoka kas mėnesį) bei daliniam studijų apmokėjimui (vieną kartą per semestrą 3,2 BSI dydžio išmoka).

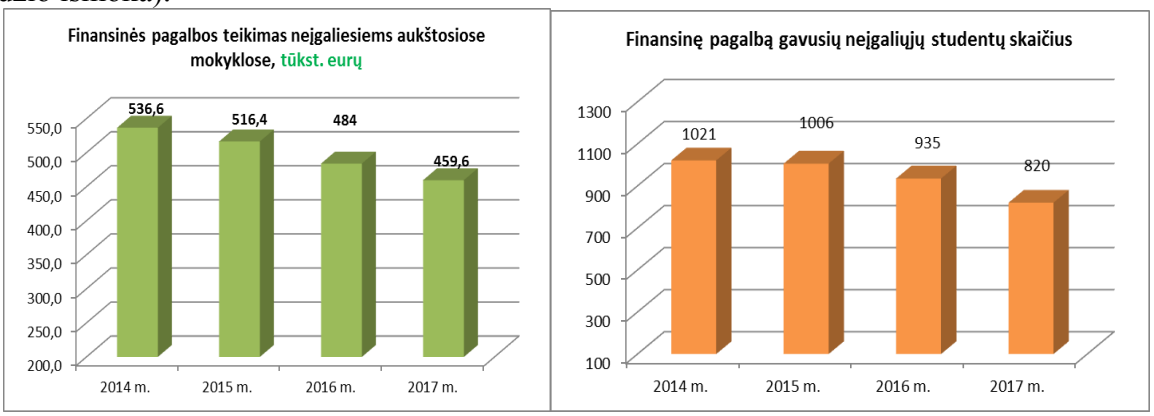

9 pav. Fiansinės paramos neįgaliems studentams apžvalga

Pagal Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarką remti 820 neįgalių studentų, besimokančių 36 aukštosiose mokyklose, iš jų 749 neįgalieji, studijuojantys 25 valstybinėse aukštosiose mokyklose, ir 71 neįgalusis, studijuojantys 11 nevalstybinių aukštųjų mokyklų. 820 neįgaliųjų mokėtos išmokos specialiesiems poreikiams tenkinti, 377 neįgaliesiems mokėtos tikslinės išmokos studijų išlaidoms iš dalies kompensuoti.

Vertinimo kriterijai:

Planuota, kad aukštosiose mokyklose besimokančių neįgaliųjų, gavusių finansinę paramą, skaičius (asmenys) bus 950, faktiškai paramos kreipėsi ir gavo 820 studentai (rezultatas įgyvendintas 86,34%)

Priemonė: „Mokėti 20 proc. BSI dydžio išmokas neįgaliesiems, auginantiems vaikus, komunalinėms paslaugoms, elektros energijos ar telefono išlaidoms apmokėti ar kurui įsigyti“.

Priemonei įgyvendinti buvo patvirtinta 5 tūkst. eurų suma, panaudota 3,8 tūkst. eurų suma (panaudota 76 % priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų). Šiai priemonei įgyvendinti skirtos lėšos pervedamos pagal savivaldybių paraiškas ir priklauso nuo paramos besikreipiančių išmokų gavėjų skaičiaus. Besikreipiančių paramos neįgaliųjų skaičius kasmet mažėja.

Priemonė įgyvendinama vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992 m. kovo 26 d. nutarimu Nr. 193 „Dėl medicininio ir socialinio neįgaliųjų aptarnavimo bei materialinės padėties garantijų“ bei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. A1-98 „Dėl Išmokų neįgaliesiems mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

19 miestų ir rajonų savivaldybėse mokėtos 20 procentų BSI dydžio išmokos 40 socialiai remtiniems neįgaliesiems, auginantiems vaikus iki 18 metų (besimokančius bendrojo lavinimo mokykloje, profesinėje, aukštesniojoje mokykloje ar aukštojoje mokykloje dienine forma – iki 24 metų), už komunalines paslaugas, kurą, elektros energiją, telefoną.

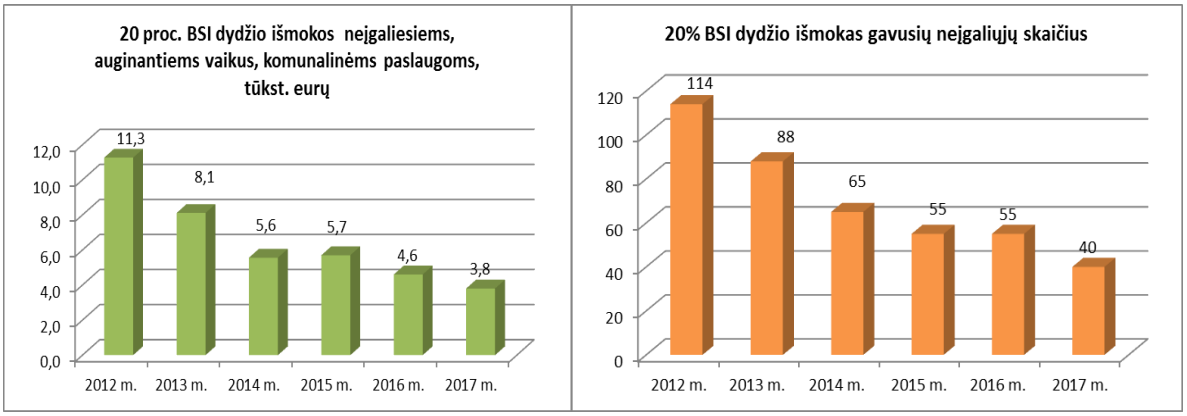

10 pav. Lėšų išmokoms ir išmokas gavusių neįgaliųjų skaičiaus pokytis 2012-2017 metais

Vertinimo kriterijai:

Planuota, kad neįgaliųjų, auginančių vaikus, gaunančių 20 procentų BSI dydžio išmokas komunalinėms paslaugoms, elektros energijos ar telefono išlaidoms apmokėti ar kurui įsigyti, skaičius bus 55. Pagal gautus rezultatus, vidutinis neįgaliųjų, auginančių vaikus, gaunančių 20 procentų BSI dydžio išmokas komunalinėms paslaugoms, elektros energijos ar telefono išlaidoms apmokėti ar kurui įsigyti, skaičius yra 40 (planuotas rezultatas įgyvendintas 73%).

Priemonė: „Pritaikyti šeimų, auginančių vaikus su sunkia negalia, gyvenamąją aplinką“

Būsto ir gyvenamosios aplinkos pritaikymas vaikams su sunkia negalia, turintiems specialųjį nuolatinės slaugos poreikį, 2017 m. buvo vykdomas vadovaujantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017-07-05 įsakymu Nr. A1-363 patvirtintu „Šeimų, auginančių vaikus su sunkia negalia, socialinių saugumo stiprinimo pritaikant būstą ir gyvenamąją aplinką 2017 metais tvarkos aprašu“. Šiai priemonei vykdyti buvo numatyta skirti 298 tūkst. eurų, panaudota 290,8 tūkst. eurų. Priemonė finansuojama tik valstybės biudžeto lėšomis, vienam vaikui maksimali skiriama suma yra 3990 eurų, 15 savivaldybių papildomai prie vykdomų darbų prisidėjo savo lėšomis. Bendrai iš savivaldybių biudžetų papildomai buvo skirta 28 tūkst. Eurų. Įgyvendinant šią priemonę dalyvavo 44 savivaldybės, buvo pritaikyti 88 būstai 92 vaikams. Pagrindiniai pagal šią priemonę vykdomi darbai – vidaus patalpų pritaikymas vaiko specialiesiems poreikiams, taip pat patekimo į būstą pritaikymas.

Vertinimo kriterijai:

Planuota, kad Šeimų, auginančių vaikus su sunkia negalia, kurioms pritaikyta gyvenamoji aplinka, skaičius bus 100, pagal gautus rezultatus gyvenamoji aplinka pritaikyta 88 šeimoms auginančioms vaikus su sunkia negalia. (planuotas rezultatas įgyvendintas 88%).

Kita Neįgaliųjų reikalų departamento veikla ir veiklai skirtų asignavimų panaudojimas

Neįgaliųjų reikalų departamento veiklai asignavimai 2016 metais skirti įgyvendinant programos 4.1. „Neįgaliųjų socialinė integracija“ priemonę: „Sudaryti sąlygas Ginčų komisijos, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos bei Neįgaliųjų reikalų departamento veiklai“

Priemonei įgyvendinti buvo skirta 406,68 tūkst. eurų suma (iš jų 40 tūkst. eurų turtui įsigyti), panaudota 405,1 tūkst. eurų suma (panaudota 99,6 % priemonei įgyvendinti patvirtintų lėšų).

Tarpinstitucinių programų koordinavimas ir stebėsena.

Siekiant efektyviai įgyvendinti Nacionalinės neįgaliųjų socialinės integracijos 2013 – 2019 metų programos įgyvendinimo 2016-2018 metų veiksmų planą koordinavome 23veiksmų plano priemones.

Taip pat 2016 m. koordinuotas Lietuvių gestų kalbos vertėjų paslaugų teikimo 2013-2017 metų priemonių plano įgyvendinimas.

Įstaigų veiklos koordinavimas, neįgaliųjų siuntimas į globos įstaigas, atstovavimas teismuose.

Koordinuota 5 (Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Vilniaus) Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžių apskričių gestų kalbos vertėjų centrų veikla. Kiekvienas gestų kalbos vertėjų centras organizuoja ir teikia paslaugas 2 apskričių teritorijose.

2017 metais gestų kalbos vertėjų centruose (toliau – GKVC) 103 vertėjų etatai suteikė 55441 lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugą, kurias gavo 3641 kurtysis, vienas gestų kalbos vertėjas teikė paslaugas vidutiniškai 35 kurtiesiems:

- Vilniaus GKVC teikė paslaugas Vilniaus ir Alytaus apskrityse: 29 vertėjų etatai suteikė 16487 paslaugas 1060 kurčiųjų, vidutinis kurčiųjų, kuriems suteiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos skaičius, tenkantis vienam lietuvių gestų kalbos vertėjų etatui – 37, vidutinis kurčiųjų, gyvenančių gestų kalbos vertėjų centro teritorijoje, skaičius vienam vertėjo etatui – 46;
- Kauno GKVC teikė paslaugas Kauno ir Marijampolės apskrityse: 29 vertėjų etatai suteikė 15895 paslaugas 837 kurtiesiems (iš jų nuotoliniu būdu suteiktos 5892 paslaugos 230 kurčiųjų), vidutinis kurčiųjų, kuriems suteiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos skaičius, tenkantis vienam lietuvių gestų kalbos vertėjų etatui – 29, vidutinis kurčiųjų, gyvenančių gestų kalbos vertėjų centro teritorijoje, skaičius vienam vertėjo etatui – 56;
- Klaipėdos GKVC teikė paslaugas Klaipėdos ir Tauragės apskrityse: 16 vertėjų etatų suteikė 8819 paslaugų 533 kurtiesiems, vidutinis kurčiųjų, kuriems suteiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos skaičius, tenkantis vienam lietuvių gestų kalbos vertėjų etatui – 33, vidutinis kurčiųjų, gyvenančių gestų kalbos vertėjų centro teritorijoje, skaičius vienam vertėjo etatui – 60;
- Panevėžio GKVC teikė paslaugas Panevėžio ir Utenos apskrityse: 15 vertėjų etatų suteikė 8069 paslaugas 742 kurtiesiems, vidutinis kurčiųjų, kuriems suteiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos skaičius, tenkantis vienam lietuvių gestų kalbos vertėjų etatui – 49, vidutinis kurčiųjų, gyvenančių gestų kalbos vertėjų centro teritorijoje, skaičius vienam vertėjo etatui – 57;
- Šiaulių GKVC teikė paslaugas Šiaulių ir Telšių apskrityse: 14 vertėjų etatų suteikė 6171 paslaugą 469 kurtiesiems, vidutinis kurčiųjų, kuriems suteiktos lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos skaičius, tenkantis vienam lietuvių gestų kalbos vertėjų etatui – 34, vidutinis kurčiųjų, gyvenančių gestų kalbos vertėjų centro teritorijoje, skaičius vienam vertėjo etatui – 53.

Į 33 valstybės socialinės globos namus 2017 metais buvo išrašyti 726 siuntimai, kiekvieną savaitę buvo renkama ir skelbiama interneto svetainėje informacija apie laisvas vietas valstybės socialinės globos įstaigose, laukiančių eilėje asmenų skaičius.

Teikti 43 atsiliepimai teismui bylose dėl globėjo skyrimo.

Įgyvendinamų programų ir priemonių stebėsena ir kontrolė.

2017 metais vyko finansuojamų priemonių įgyvendinimo kontrolės patikrinimai:

- patikrinti 35 (5 už 2016 m., 30 už 2017 m.) Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektai;
- atlikti 22 Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų finansavimo tvarkos aprašo įgyvendinimo patikrinimai savivaldybėse (6 už 2016 m., 16 už 2017 m.);

- patikrintas 1 Žmonių su fizine negalia mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektas (už 2016 m. ir už 2017 m.);

- patikrinti 7 Periodinių ir informacinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo finansavimo projektai (2 už 2016 m., 5 už 2017 m.);

- patikrintas 1 informacijos rengimo ir sklaidos internete projekto įgyvendinimas (už 2017 m.);

- patikrinta 16 Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų (10 už 2016 m., 6 už 2017 m.);

- atlikta 14 Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų finansavimo tvarkos aprašo įgyvendinimo patikrinimų savivaldybėse;

- patikrinti 14 Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektai.

- patikrintas 1 Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektas;

- patikrinta 10 aukštųjų mokyklų, teikiančių finansinę pagalbą neįgaliems studentams (už 2016 m.);

- patikrinta 13 savivaldybių, vykdančių būsto pritaikymą neįgaliesiems ir 77 pritaikyti būstai (už 2016 m.).

- patikrinta 1 neįgaliųjų asociacija, kurios atstovai dalyvauja savivaldybių būsto pritaikymo komisijų darbe;

- patikrintos 5 savivaldybės, mokančios neįgaliesiems, auginantiems vaikus, 20 procentų BSI dydžio išmokas komunalinėms paslaugoms, elektros energijos ar telefono išlaidoms apmokėti ar kurui įsigyti (už 2017 m.);

- patikrintas 20 neįgaliųjų asociacijoms panaudos pagrindais 2016 metais perduotų neįgaliesiems pritaikytų automobilių panaudojimas.

Atsakyta į 14 paklausimų (skundų) dėl būsto pritaikymo. Išnagrinėti 3 skundai dėl kitų priemonių įgyvendinimo ar įstaigų veiklos;

Neįgaliųjų reikalų departamento reguliavimo sričiai priskirto valstybės turto valdymas, naudojimas ir disponavimas juo.

Neįgaliųjų reikalų departamentas 2017 m. administravo panauda perduotą valstybės turtą, vykdė jo priežiūrą, inventorizaciją. Rinkta informacija ir tikrinamas turto naudojimas atsižvelgiant į panaudos sutarties sąlygas bei teisės aktų nustatytą tvarką. Atlikta 84 pritaikytų neįgaliesiems vežti automobilių, 13 įstaigų naudojamos kompiuterinės ir kitos įrangos, perduotų nevyriausybinėms organizacijoms, inventorizacija ir 20 automobilių naudojimo patikrinimų;

Panauda perduoto turto naudojimas:

- transporto paslaugos 2017 m. buvo teikiamos savivaldybėse veikiančioms nevyriausybinėms organizacijoms panaudos būdu perduotais 79 automobiliais. Jais buvo suteiktos 12748 vienkartinės transporto paslaugos, kuriomis pasinaudojo 9969 neįgalieji ir ir 153643 nuolatinės paslaugos, kuriomis pasinaudojo 2132 neįgalieji. Vidutiniškai vienu automobiliu suteikta nuolatinių paslaugų 27 asmenims, vienkartinių – 126 asmenims;

- įgyvendinant Lietuvių gestų kalbos vartojimo ir vertėjų paslaugų teikimo 2009-2012 metų programą įsigyta ilgalaikio turto už 37 568 eurus. Šis turtas 2013 m. panaudos sutartimis buvo perduotas 7 įstaigoms (VšĮ „Surdologijos centrui“, Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių kurčiųjų reabilitacijos centrams ir Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centrui). Turtas naudojamas nuotoliniam klientų konsultavimui, įvairios informacijos perdavimui, vaizdinės medžiagos pateikimui, neįgaliųjų supažindinimui su aktualia informacija, mokymams, asmeninio asistento darbui, darbo pasiūlymų paieškai, darbui tvarkant kurčiųjų, gyvenančių miestuose ir rajonuose apskaitą, vertimo paslaugoms teikti per Skype ir kt.

- titravimo įranga, kuri buvo perduotą Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai, 2017 m. buvo titruotos 7 laidos ir 4-ių rubrikų filmai.

Valstybės turtinių ir neturtinių teisių atstovavimas

Neįgaliųjų reikalų departamentas atstovavo valstybei, įgyvendindamas valstybės, kaip viešosios įstaigos dalininkės turtines ir neturtines teises VšĮ Valakupių reabilitacijos centre. Steigėjo įnašas į VŠĮ Valakupių reabilitacijos centrą yra 86 915 eurų. Centras teikia medicininės, profesinės,

socialinės reabilitacijos paslaugas. VŠĮ Valakupių reabilitacijos centrui panaudos pagrindais perduoto turto likutinė vertė – 7 290 999 eurai.

Dalyvavimas rengiant teisės aktus.

Neįgaliųjų reikalų departamentas parengė 13 Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymų bei jų pakeitimų:

1. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. sausio 24 d. įsakymas Nr. A1-39 „Dėl 2017 metų Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektams finansuoti skirtų valstybės biudžeto lėšų paskirstymo patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. vasario 7 d. įsakymas Nr. A1-73 „Dėl 2017 metų Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektams finansuoti skirtų valstybės biudžeto lėšų paskirstymo patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. A1-67 „Dėl 2017 metų Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektams finansuoti skirtų valstybės biudžeto lėšų paskirstymo patvirtinimo“;

4. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. vasario 2 d. įsakymas Nr. A1-68 „Dėl valstybės biudžeto lėšų 2017 metų Informacijos rengimo ir sklaidos internete projektui finansuoti patvirtinimo“;

5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 15 d. įsakymas Nr. A1-249 „Dėl Kompleksinių socialinės reabilitacijos paslaugų akliesiems teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

6. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymas Nr. A1-282 „Dėl 2010 m. birželio 21 d. įsakymo Nr. A1-244 „Dėl Šiaulių apskrities gestų kalbos vertėjų centro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

7. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymas Nr. A1-283 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 21 d. įsakymo Nr. A1-245 „Dėl Kauno apskrities gestų kalbos vertėjų centro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

8. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymas Nr. A1-284 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 21 d. Įsakymo Nr. A1-246 „Dėl Klaipėdos apskrities gestų kalbos vertėjų centro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

9. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymas Nr. A1-285 „Dėl 2010 m. birželio 21 d. įsakymo Nr. A1-247 „Dėl Panevėžio apskrities gestų kalbos vertėjų centro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

10. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 5 d. įsakymas Nr. A1-286 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 21 d. įsakymo Nr. A1-248 „Dėl Vilniaus apskrities gestų kalbos vertėjų centro nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“;

11. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. liepos 3 d. įsakymas Nr. A1-350 „Dėl Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų finansavimo 2017–2018 metais konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo“;

12. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. rugsėjo 11 d. įsakymas Nr. A1-474 „Dėl valstybės biudžeto lėšų 2017 metų Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektams finansuoti“;

13. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. spalio 10 d. įsakymas Nr. A1-512 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2016 m. balandžio 26 d. įsakymo Nr. A1-209 „ Dėl Lietuvių gestų kalbos vertėjų atestacijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

14. Rengtas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo projektas „Dėl Klausos negalią turinčių asmenų socialinio dalyvavimo visuomenėje strategijos 2018 - 2020 metams ir klausos negalią turinčių asmenų socialinio dalyvavimo visuomenėje strategijos 2018 - 2020 metams veiksmų plano patvirtinimo“.

Neįgaliųjų reikalų departamento direktorius patvirtino šiuos teisės aktus:

1. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 6 d. įsakymas Nr. V-1 „Dėl 2017–2018 metų Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašo ir 2017–2018 metų Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“;

2. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 11 d. įsakymas Nr. V-2 „Dėl 2017–2018 metų Informacijos rengimo ir sklaidos internete projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašo ir 2017–2018 metų Informacijos rengimo ir sklaidos internete projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“;

3.Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 25 d. įsakymas Nr. V-4 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų 2017 metų Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektams finansuoti ir administruoti, paskirstymo savivaldybių administracijoms patvirtinimo“;

4. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 26 d. įsakymas Nr. V-5 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų 2017 metų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektams finansuoti ir administruoti, paskirstymo savivaldybių administracijoms patvirtinimo“;

5. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. vasario 15 d. įsakymas Nr. V-8 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 26 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų 2017 metų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektams finansuoti ir administruoti, paskirstymo savivaldybių administracijoms patvirtinimo“ pakeitimo“;

6. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-11 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. V-4 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų 2017 metų Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektams finansuoti ir administruoti, paskirstymo savivaldybių administracijoms patvirtinimo“ pakeitimo“;

7. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-12 „Dėl Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

8. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-13 „Dėl Informacijos rengimo ir sklaidos internete projektų ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

9. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-14 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2016 m. kovo 2 d. įsakymo Nr. V-16 „Dėl Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektų ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“;

10. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 8 d. įsakymas Nr. V-15 „Dėl Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

11. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. kovo 16 d. įsakymas Nr. V-16 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 26 d. įsakymo Nr. V-5 „Dėl valstybės biudžeto lėšų, skirtų 2017 metų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektams finansuoti ir administruoti, paskirstymo savivaldybių administracijoms patvirtinimo“ pakeitimo“;

12. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. V-34 „Dėl 2017–2018 metų Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašo ir 2017–2018 metų Žmonių, turinčių

fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“;

13. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 7 d. įsakymas Nr. V-35 „Dėl Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų ataskaitų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

14. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. AK-101 „Dėl skėtinių neįgaliųjų asociacijų atstovų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos stebėsenai savivaldybėse delegavimo“;

15. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugsėjo 6 d. įsakymas Nr. V - 37 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2014 m. birželio 11 d. įsakymo Nr. V-25 „Dėl profesinės reabilitacijos metodinių centrų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“;

16. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. spalio 24 d. įsakymas Nr. AK-140 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo Nr. AK-101 „Dėl skėtinių neįgaliųjų asociacijų atstovų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos stebėsenai savivaldybėse delegavimo“ pakeitimo“;

17. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. spalio 26 d. įsakymas Nr. AK-146 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo Nr. AK-101 „Dėl skėtinių neįgaliųjų asociacijų atstovų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos stebėsenai savivaldybėse delegavimo“ pakeitimo“;

18. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. lapkričio 17 d. įsakymas Nr. V-50 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2015 m. gruodžio 1 d. įsakymo Nr. V-24 „Dėl 2016–2018 metų Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašo ir 2016–2018 metų Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“;

19. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. lapkričio 21 d. įsakymas Nr. V-51 „Dėl 2018 metų Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“;

20. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. V-56 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl 2017–2018 metų Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašo ir 2017–2018 metų Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų vertinimo ir atrankos komisijos sudėties patvirtinimo“ pakeitimo“;

21. Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. gruodžio 14 d. įsakymas Nr. AK-177 „Dėl Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 31 d. įsakymo Nr. AK-101 „Dėl skėtinių neįgaliųjų asociacijų atstovų Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų atrankos stebėsenai savivaldybėse delegavimo“ pakeitimo“.

Dalyvavimas komisijų ir darbo grupių, susijusių su neįgaliųjų socialine integracija, veikloje.

1. Dalyvauta socialinės apsaugos ir darbo ministro sudarytoje darbo grupėje, kuriai pavesta pateikti pasiūlymus dėl Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo;

2. Dalyvauta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sudarytos pertvarkos valdymo grupės, Perėjimo nuo institucinės globos prie globos šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų neįgaliesiems ir likusiems be tėvų globos vaikams 2014-2020 metų veiksmų plano priemonėms įgyvendinti, posėdžiuose;

3. Dalyvauta Neįgalių reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus sudarytos darbo grupės Socialinės reabilitacijos akliesiems modelio projektui parengti veikloje.

4. Dalyvauta Neįgalių reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus sudarytos tarpinstitucinės darbo grupės naujoms priemonėms, skirtoms Socialinės reabilitacijos paslaugų sutrikusio intelekto ir psichosocialinę negalią turintiems asmenims infrastruktūros plėtrai, parengti veikloje.

5. Dalyvauta socialinės apsaugos ir darbo ministro sudarytoje darbo grupėje asmeninio asistento paslaugų organizavimo ir teikimo bei asmeninio asistento veiklos gairių projektui parengti.

6. Dalyvauta Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. A1-429 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 4 d. įsakymo Nr. A1-213 „Dėl nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinio stiprinimo projektų finansavimo 2017 metais atrankos konkurso organizavimo nuostatų patvirtinimo ir projektų vertinimo komisijos sudarymo“ pakeitimo“ sudarytos naujos sudėties Projektų vertinimo komisijoje, vertinti projektai.

7. Dalyvauta Neįgalių reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus sudarytos darbo grupėje Klausos negalią turinčių asmenų socialinio dalyvavimo visuomenėje strategijos 2018 - 2020 metams ir jos įgyvendinimo veiksmų planui parengti, koordinuota darbo grupės veikla

8. Dalyvauta Neįgalių reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus sudarytos Visuomeninės aplinkos pritaikymo komisijos veikloje;

Neįgaliųjų reikalų departamento teikti siūlymai dėl teisės aktų projektų:

1. Nr. 17-14068 „Įsakymas dėl asmeninio asistento paslaugų organizavimo ir teikimo bei asmeninio asistento veiklos gairių patvirtinimo‘;

2. Nr. 17-11119 „Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gegužės 4 d. įsakymo Nr. A1-120/V-346 „Dėl Specialiųjų nuolatinės slaugos, nuolatinės priežiūros (pagalbos), lengvojo automobilio įsigijimo ir jo techninio pritaikymo išlaidų kompensacijos ir transporto išlaidų kompensacijos poreikių nustatymo kriterijų sąrašo, tvarkos aprašo ir pažymų formų patvirtinimo“ pakeitimo" projektas“;

3. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos parengto teisės aktų projektų paketo Nr. 16-8875 „Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 9 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 16 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2508 1 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo Nr. VIII-1509 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2472 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ projektas“, Nr. 16-8877 „Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 9 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas“, Nr. 16-8879 „Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 16 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas“, Nr. 16-8881 „Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2508 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas“, Nr. 16-8882 „Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo Nr. VIII-1509 pakeitimo įstatymo Nr. XII-2472 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas“.

4. Nr. 17-12656 Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo Nr. XII-1215 pakeitimo įstatymas".

5. Nr. 17-12657 Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo Nr. IX-1675 17 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas".

6. Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo III skyriaus 28, 29, 30, 31, 32, 33 straipsnių.

7. Dėl Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo Nr. I-1240 6, 24, 27 ir 28 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-22(2) projekto.

8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo Nr. VIII-2043 10 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIIIP-369“ projekto.

9. Asmens (šeimos) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo ir Senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodikos.

10. Finansinės pagalbos priemonių teikimo neįgaliesiems, studijuojantiems aukštosiose mokyklose, tvarkos aprašo.

Kita Neįgaliųjų reikalų departamento veikla.

1. Vykdyta anoniminė finansinės pagalbos priemones gaunančių studentų su negalia apklausa (171 respondentas);

2. Dalyvauta partnerio teisėmis įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą projektą „Tvaraus perėjimo nuo institucinės globos prie šeimoje ir bendruomenėje teikiamų paslaugų sistemos sąlygų sukūrimas Lietuvoje“. Dalyvauta projekto valdymo grupės bei viešųjų pirkimų komisijos veikloje.

3. Apskrityse (Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Alytaus) organizuotos diskusijos „Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektai: asmeninio asistento paslauga“, kurių metu buvo pristatytos neįgaliųjų nevyriausybinių organizacijų teikiamos asmeninio asistento paslaugos, įgyvendinant Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektus. Dalyvavo 160 neįgaliųjų nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių ir kt. institucijų atstovų.

4. Dalyvauta interneto portalo lrytas.lt rubrikos „Aš galiu“ redakcinės kolegijos darbe. Redakcinė kolegija analizuoja rengiamos informacijos aktualumą ir tinkamumą bei numato būsimų straipsnių temas.

5. Išnagrinėti 104 piliečių skundai bei paklausimai.

Konkurso tvarka finansuojamų projektų atrankos konkursų organizavimas.

2017 m. organizuoti 2 projektų finansavimo atrankos konkursai:

1. Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų finansavimo 2017-2018 m. atrankos konkursas;

2. Neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų finansavimo 2018 m. atrankos konkursas.

Vykdytos 4, ankstesniais metais konkurso būdu atrinktų, projektų finansavimo pratęsimo 2018 m. procedūros:

1. Informacijos rengimo ir sklaidos internete projekto finansavimo patęsimo 2018 m.;

2. Periodinių leidinių neįgaliesiems leidybos ir platinimo projektų finansavimo patęsimo 2018 m.;

3. Žmonių, turinčių fizinę negalią, mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projekto finansavimo patęsimo 2018 m.;

4. Statinių pritaikymo neįgaliesiems priežiūros projekto finansavimo patęsimo 2018 m.

Koordinuoti 2 per savivaldybes organizuojami projektų finansavimo atrankos konkursai:

1. Socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų finansavimo 2018 m. atrankos konkursas;

2. Neįgaliųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų finansavimo 2018 m. atrankos konkursas.

Neįgaliųjų reikalų tarybos prie SADM veiklos organizavimas ir techninis aptarnavimas.

Suorganizuoti 5 Neįgaliųjų reikalų tarybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos posėdžiai. Neįgaliųjų reikalų departamento darbuotojai atliko Neįgaliųjų reikalų tarybos sekretoriaus funkcijas, derino su Neįgaliųjų reikalų tarybos nariais posėdžių darbotvarkes, skelbė Neįgaliųjų reikalų departamento internetinėje svetainėje posėdžių protokolus, saugojo Neįgaliųjų reikalų tarybos veiklos dokumentus bei techniškai ir ūkiškai aptarnavo Tarybą.

Neįgaliųjų reikalų departamento veiklos plane numatyti vertinimo kriterijai:

Nr.	Vertinimo kriterijus	Planuota reikšmė	Faktinė (pasiekta) reikšmė
	Per savivaldybes finansuotų ir įgyvendintų socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų skaičius	353	353
	Finansuotų ir įgyvendintų žmonių su fizine negalia mobilumo ir savarankiško gyvenimo įgūdžių ugdymo projektų skaičius	1	1
	Socialinės reabilitacijos paslaugas akliesiems teikiančių įstaigų skaičius	1	1
	Finansuotų neįgaliųjų asociacijų veiklos rėmimo projektų skaičius	27	27
	Profesinės reabilitacijos centrų, vykdančių metodinių centrų veiklą, skaičius	1	2
	Įsigytų neįgaliesiems vežti pritaikytų automobilių skaičius	20	20
	Per savivaldybes finansuotų ir įgyvendintų neįgaliųjų socialinės Integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų skaičius	79	79
	Įgyvendintų Lietuvių gestų kalbos vertėjų paslaugų teikimo 2013–2017 metų priemonių plano priemonių skaičius	3	4
	Parengtų JT neįgaliųjų teisių konvencijos metinių stebėsenos ataskaitų skaičius	1	Parengtas ataskaitos projektas, darbų pabaiga 2018 m. I ketv.
	Finansuotų periodinių leidinių skaičius	7	7
	Finansuotų informacijos rengimo ir sklaidos internete projektų skaičius	1	1
	Naujų ir rekonstruojamų statinių, pritaikytų neįgaliesiems, priežiūros įgyvendinamų projektų skaičius	1	1
	Savivaldybių, kuriose pritaikomas būstas neįgaliesiems, skaičius	57	58
	Neįgaliesiems pritaikytų būstų skaičius	420	412
	Aukštųjų mokyklų, per kurias teikiama finansinė parama studijuojantiems neįgaliesiems, skaičius	36	36
	Neįgaliųjų, kurie gauna finansinę paramą, skaičius	55	40
	Šeimų, auginančių vaikus su sunkia negalia, kurioms pritaikyta gyvenamoji aplinka, skaičius	100	87
	Koordinuotų ir stebėtų tarpinstitucinių programų skaičius	2	2
	Atliktų neįgaliųjų reikalų departamento finansuojamų priemonių ir projektų patikrinimų skaičius	80	140
	Koordinuota profesinės reabilitacijos metodinio centro veikla	1	2
	Apskričių gestų kalbos vertėjų centrų, kurių veikla koordinuota, skaičius	5	5
	Socialinės globos namų (SGN), į kuriuos siunčiami suaugę asmenys bei kuriuose vykdoma laisvų vietų apskaita, skaičius – 33	33	33
	Organizuotų forumų-diskusijų regionuose dėl Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos stebėsenos, skaičius	4	5 (darbų pabaiga

			2018 m. I ketv.)
	Išrašytų siuntimų į socialinės globos namus skaičius	740	726
	Pagal kompetenciją išnagrinėtų fizinių ir juridinių asmenų prašymų, skundų, pasiūlymų skaičius	65	104
	Atstovauta valstybei bylose dėl globos (rūpybos) nustatymo ir globėjo (rūpintojo) skyrimo neveiksniam tam tikrose srityse ar ribotai veiksniam tam tikrose srityse asmeniui, kartai	70	43
	Parengtų ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateiktų teisės aktų projektų skaičius	8	13
	Neįgaliųjų, pasinaudojusių Neįgaliųjų reikalų departamento įgyvendinamomis ir koordinuojamomis programomis ir priemonėmis, skirtomis jų socialinei atskirčiai mažinti, dalis iš visų neįgaliųjų, proc.	15	13,2

Direktorė Asta Kandratavičienė